

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากฉบับภาคอีสานกับฉบับล้านนา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ลำดับเนื้อเรื่อง
2. ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์
  - 2.1 การใช้คำซ้ำ
  - 2.2 การใช้โวหาร
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 3.1 การปกครอง
  - 3.2 ศาสนาความเชื่อ
  - 3.3 การอบรมเลี้ยงดู
  - 3.4 เศรษฐกิจ

สรุปผล

1. การวิเคราะห์ลำดับเนื้อเรื่อง

ผลการวิจัย จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากฉบับภาคอีสานและพญาคางคากฉบับล้านนาเมื่อแบ่งเนื้อหาออกเป็นเนื้อเรื่องย่อย ๆ 40 เนื้อเรื่อง โดยไม่ทำให้เนื้อหาของเรื่องขาดตอน แล้วนำแต่ละเนื้อเรื่องมาเปรียบเทียบกัน พบว่า การ

เปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง วรรณศิลป์ที่เกี่ยวกับการใช้คำซ้ำ โวหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจบเรื่องมีลักษณะเหมือนกันเป็นอย่างมาก เหมือนกัน ทุกประการ 13 เนื้อเรื่อง ต่างกันเล็กน้อยที่บทบาทของชื่อตัวละคร และชื่อเมือง ดังเนื้อเรื่องต่อไปนี้

จากลำดับเนื้อเรื่องที่ 7,8,10,17,18,19,20,22,28,29,30,31,33,34 มีสาระสำคัญเหมือนกันทุกประการ 14 เนื้อเรื่อง

จากลำดับเนื้อเรื่องที่ 1,2,3,4,11,12,13,14,15,16,24,25 และ 40 มีสาระสำคัญเหมือนกัน 13 เนื้อเรื่อง แต่ส่วนประกอบย่อยเล็กน้อยไม่เหมือนกัน ในพญาคันคากว่า พญาครุฑเอาข้าวสาทิ ข้าวทิพย์ และเงินคำมาให้ ส่วนพญาคางคากว่า พญายักษ์ในป่าหิมพานต์ เอาข้าวสาทิ และเงินคำมาให้ เป็นต้น

จากลำดับเนื้อเรื่องที่ 5,6,9,21,23,26,27,32,35,36,37,38 และ 39 มีความแตกต่าง 13 เนื้อเรื่อง ดังนี้

แตกต่างกันด้านเนื้อหาคือสำนวน อีสานมีเนื้อหาแต่สำนวนล้านนาไม่มี เช่นลำดับเนื้อเรื่องที่ 5 เรื่องบทอัศจรรย์ ลำดับเนื้อเรื่องที่ 21 บรรยายขบวนศึกพญาคันคากลำดับเนื้อเรื่องที่ 23 พญาคันคากอำลามเหสี และสนมกำนัลก่อนออกรบ ลำดับเนื้อเรื่องที่ 27 พญาครุฑชนช้างกับแดนเลิง ลำดับเนื้อเรื่องที่ 38 พญาคันคากสวรรคต ลำดับเนื้อเรื่องที่ 39 พญาแดนคัดเคือเขากาด

ส่วนสำนวนล้านนามีเนื้อหาแต่สำนวนอีสานไม่มี เช่น ลำดับเนื้อเรื่องที่ 6 นางอุครรูทีปมีลูกชายชื่อเทวกุมาร มีธิดาชื่อนางสีดา ลำดับเนื้อเรื่องที่ 26 พระยาเวสสุวรรณชุบชีวิตช้างม้าพญาคางคากให้ฟื้นคืนชีวิต ลำดับเนื้อเรื่องที่ 35 พญาเอกราชและมเหสีสวรรคต ลำดับเนื้อเรื่องที่ 36 ราชภิกษุพญาคางคากให้ครองเมือง ลำดับเนื้อเรื่องที่ 37 พญาคางคากมอบราชสมบัติให้พระโอรสนามว่าเทวกุมารชื่อตัวละครต่างกัน ลำดับเนื้อเรื่องที่ 9 ชื่อสถานที่ต่างกัน ลำดับเนื้อเรื่องที่ 32 รวมแตกต่างกัน 13 เนื้อเรื่อง

ผลการวิจัยตามความมุ่งหมายที่ 1 ถือว่าเนื้อหาจาก 40 ลำดับเนื้อเรื่องเหมือนกันเป็นส่วนมาก รวม 27 เนื้อเรื่อง แตกต่างกัน 13 เนื้อเรื่อง จึงสรุปว่าวรรณกรรมพญาคันคากฉบับอีสานและฉบับล้านนาเนื้อหาเหมือนกันเป็นส่วนมาก

2. ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์

2.1 การใช้คำซ้ำ

การใช้คำซ้ำฉบับอีสานกับฉบับล้านนามีการคำซ้ำเหมือนกันเป็นส่วนมาก ซึ่งมีคำที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ความสืบเนื่อง เป็นขบวนคล้ายขบวนแห่ เช่น ว่า ยาบ ๆ

ขาว ๆ ยน ๆ ทม ๆ แช่ว ๆ ลักษณะเช่นนี้พบมากในเรื่องพญาคันคากฉบับภาคอีสานนับว่าเป็นวรรณศิลป์ที่สำคัญอย่างยิ่ง

คางคากฉบับล้านนาก็มีการใช้คำที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะทางภาษาก่อให้เกิดอารมณ์และรู้จักสังคมล้านนา เช่น จักสยงขึ้น เงินคำ รวงผึ้งรวงมี้ม วอก ค่าง และอื่น ๆ ด้านการใช้คำซ้ำที่แสดงถึงความสับสนเนื่องก็มีใช้ เช่น คำว่า ใจ ๆ ศิลปะการใช้คำซ้ำที่แสดงถึงความงดงามทางวรรณศิลป์ในคางคาก ฉบับล้านนามีน้อยกว่าฉบับอีสาน เนื่องจากฉันทลักษณ์เป็นร้อยแก้วเทศนา ส่วนฉบับภาคอีสานเป็นกลอนอ่านหรือโคลงสาร

2.2 การใช้โวหาร

วรรณกรรมเรื่องพญาคันคากและพญาคางคากมีการใช้โวหารเหมือนกันทุกประการซึ่งโวหารที่ใช้มีทั้งหมด 4 โวหาร ประกอบด้วย บรรยายโวหาร อุปมาโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหาร

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากและพญาคางคากมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเหมือนกันทุกประการ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการปกครอง ภูมิปัญญาด้านศาสนาและความเชื่อ ภูมิปัญญาการอบรมเลี้ยงดูและภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยมีลักษณะสำคัญ คือ

1. การค้นพบ จากการวิจัยเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากฉบับอีสานกับพญาคางคากฉบับล้านนา ได้ค้นพบองค์ความรู้สำคัญ ด้านเนื้อหาเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ลักษณะคำประพันธ์แตกต่างกันฉบับอีสานใช้ร้อยกรองประเภทกลอนอ่าน ส่วนล้านนาใช้ร้อยแก้วเทศนาภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์ การใช้คำซ้ำ ฉบับภาคอีสานมีการใช้คำซ้ำที่แสดงถึงความสำคัญอย่างยิ่ง ความสับสนเนื่อง เป็นขบวนการคล้ายขบวนการซึ่งความเหมือนกันของวรรณกรรมเกิดจากทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่นิยม โดยเน้นทางด้านสังคมและมานุษยวิทยา และประเภทหน้าที่ตามแนวคิดตะวันตก 2 ประเภท คือ หน้าที่แจ้ง หน้าที่แฝง และหน้าที่ตามแนวคิดแบบไทย ซึ่งเป็นแนวคิดจากพุทธศาสนา ศิลปะการใช้คำ เช่น ยาบ ๆ ขาว ๆ ยน ๆ ทม ๆ แช่ว ๆ ส่วนฉบับล้านนามีการใช้คำที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะทางภาษาก่อให้เกิดอารมณ์และสังคมล้านนา เช่น จักสยงขึ้น เงินคำ รวงผึ้งรวงมี้ม วอก ค่าง ด้านการใช้คำซ้ำที่แสดงถึงความสับสนเนื่อง เช่น คำว่า ใจ ๆ ศิลปะการเล่นคำที่แสดงถึงความงดงามทางวรรณศิลป์ในพญา

ทางคาถาฉบับล้านนามีน้อยกว่าฉบับอีสานเนื่องจากฉันทลักษณ์เป็นร้อยแก้วเทศนา ทั้งสองสำนวนมีการใช้คำให้เกิดความไพเราะซาบซึ้งและความศักดิ์สิทธิ์ เรื่อง สำเนียงภาษา (Phonetic) หรือน้ำเสียงภาษา (Tone) ได้ใช้ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นภาษาจารึกคัมภีร์พระไตรปิฎกจึงถือว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ก่อให้เกิดความศรัทธา ภาษาบาลีนี้ใช้เฉพาะในส่วนสำคัญ เช่น ประณามพจน์ จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือศรัทธา นอกจากนี้ยังมีเรื่องวาทศิลป์ (Rhetoric) คือการใช้โวหารที่ดี (Eloquence) ประพันธ์ได้ดีทั้งบรรยายโวหาร อุปมาโวหาร พรรณนาโวหารและเทศนาโวหาร มีภาพพจน์ เปรียบเทียบให้เห็นจริงและเกิดความซาบซึ้งผู้อ่านผู้ฟังเกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น โกรธ โศกเศร้า สงสาร วรรณกรรมเรื่องนี้มีความเป็นวรรณศิลป์สูง คือ เลือกพื้นใช้คำได้ดี เช่น ตัวอักษรที่ใช้เป็นตัวอักษรธรรมอีสาน และตัวเมืองมีคำราชาศัพท์ คำภาษาถิ่นไทยอีสานและถิ่นล้านนาที่ลึกซึ้ง สำนวนที่ใช้มีความไพเราะอ่านแล้วทำให้เกิดความเพลิดเพลินชวนติดตาม มีคติสอนใจให้คนประพฤติชอบ เป็นตัวอย่างในด้านคุณงามความดี เช่น ความเสียสละ ความกล้าหาญ ความสามัคคี ประพฤติอยู่ในศีล สอนให้รู้จักยึดถือสิบสองคลองสิบสี่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เนื้อเรื่องเน้นการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ส่วนเรื่องแนวทางแห่งเหตุผล (Logic) ก็มีภูมิปัญญาสำคัญ เช่น เรื่องความเชื่อในพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ เรื่องเวทศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์ คาถาอาคม สำหรับความเชื่อพื้นบ้านก็มีเรื่องภูตผีปีศาจ โขชะตา การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางสังคม เช่น การแลกเปลี่ยน การปกครองให้มีความสุขปลอดภัย และการประกอบอาชีพทำนาทำสวนให้มีอาหารรับประทานเพื่อยังชีพทุกวันก็เป็นเรื่องสำคัญในองค์ประกอบของวรรณกรรม จึงสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างนิยม การปฏิบัติหน้าที่ให้ดีมีประสิทธิภาพจึงถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านตามหลักที่ ได้ค้นพบการประกอบอาชีพทำนาทำสวน คัดเลือกพันธุ์ข้าว ทำให้มนุษย์มีอาหารหลักและอาหารดีก็เป็นภูมิปัญญาสำคัญ

2. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ผลจากวรรณกรรมเรื่องพญาคันคาก ส่งผลให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่นด้านวรรณศิลป์ ได้พบอักษรธรรม อักษรไทยน้อย และตัวเมือง ได้นำคำศัพท์อีสานและล้านนามาเปรียบเทียบกัน ด้านศาสนาและความเชื่อ นำไปเทศนาเป็นแนวทางในการประกอบพิธีกรรมขอฝน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ยึดถือสิบสองคลองสิบสี่ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของประชาชนภาคอีสานเป็นอย่างดี ด้านศิลปะใช้ภาษาที่ไพเราะ แนวคิดการปกครอง ด้านการเมืองการปกครอง ได้แบบอย่างที่ดีในการปกครองด้วยทศพิธราชธรรม ได้คตินิยมความภูมิใจจากการนำไปเทศนาและประกอบพิธีขอฝนเกิดการให้

ทาน การเสียดสี การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความวิริยอุตสาหะ ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งเกษตรกรรมและพาณิชยกรรม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ซึ่งต้องถือนีสานและล้านนา จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุเนื้อหาเรื่องพญาคันคากไว้ในหนังสือเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควร นำคำศัพท์อีสานและล้านนามาเปรียบเทียบกัน เพื่อความเข้าใจ วรรณกรรมศิลปกรรม สังคมและมนุษย์สัมพันธ์ต่อกัน

1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเรื่องพญาคันคาก ทั้งนี้เป็นการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ การบายศรีสู่ขวัญ

1.3 ผู้เรียนเรื่องพญาคันคากควรวาดภาพประกอบในแต่ละเนื้อหาเพื่อให้เกิดภาพพจน์และมีความคิดสร้างสรรค์

1.4 ครูผู้สอนควรปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียนด้านความสามัคคี ความเพียร ความกตัญญู ความกล้าแสดงออก ความเสียดสีและทศพิชราชธรรม

1.5 ครูผู้สอนควรชี้ให้เห็นความสำคัญและประวัติความเป็นมาของการแห่บั้งไฟ

1.6 วัดควรนำเรื่องนี้มาเทศนาหรือทำภาพจิตรกรรมฝาผนัง

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

งานวิจัยเล่มนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ต่อไปควรค้นคว้าหาต้นฉบับให้มาก ครอบคลุมกว่านี้ทั้งนี้จะพบวรรณกรรมเรื่องนี้มีลักษณะคำประพันธ์เหมือนกันและควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวรรณกรรมเรื่องนี้ไปใช้ประกอบพิธีกรรมในช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้อาจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำเนื้อหาวรรณกรรมเรื่องนี้ไปประดิษฐานกรรมของศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม เป็นต้น